

Древаль Юрій Дмитрович,
доктор наук з державного управління,
професор кафедри охорони праці
та техногенної безпеки,
Національний університет цивільного
захисту України, Україна, м. Харків
e-mail: drevaly@ukr.net
ORCID 0000-0002-7347-9433

Гоцуляк Світлана Леонідівна,
кандидат юридичних наук,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: hotsuliaksvitlana@gmail.com
ORCID 0000-0003-4562-6210

doi: 10.21564/2414–990x.140.122309
УДК 930.22.(477)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ДИРЕКТОРІЇ УНР: ДИСКУСІЇ ЩОДО ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ТА РАДЯНСЬКОЇ МОДЕЛЕЙ ВЛАДИ

Досліджено історію відновлення та розвитку української державності доби Директорії Української Народної Республіки (УНР) або «Другої УНР». Уточнено сутність та особливості розвитку політичних і державницьких платформ українства у період Директорії УНР. Виявлено дві оптимальні моделі державотворення, а саме: парламентської та радянської, яким надавали перевагу за часів Директорії УНР.

Ключові слова: Директорія Української Народної Республіки; українська державність; українське державотворення; модальність; український парламентаризм.

Древаль Ю. Д., доктор наук по государственному управлению, профессор, Национальный университет гражданской защиты Украины, Украина, г. Харьков.
e-mail: drevaly@ukr.net ; ORCID 0000-0002-7347-9433

Гоцуляк С. Л., кандидат юридических наук, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.

e-mail: hotsuliaksvitlana@gmail.com ; ORCID 0000-0003-4562-6210

Концептуальные основы развития Директории УНР: дискуссии о парламентской и советской моделях власти

Исследуется история восстановления и развития украинской государственности периода Директории Украинской Народной Республики (УНР) или «Второй УНР». Уточнена сущность и особенности развития политических и государственных платформ украинства в период Директории УНР. Установлены две оптимальные модели государства: парламентская и советская, которым отдавали предпочтение во времена Директории УНР.

Ключевые слова: Директория Украинской Народной Республики; украинское государство; украинская государственность; модальность; украинский парламентаризм.

Актуальність дослідження. У складних умовах сьогодення набуває актуальності питання використання історичного досвіду українського державотворення. Насамперед це стосується часів української революції, у ході якої робились численні спроби розвитку національної влади. Чи не найбільш значущим у цьому відношенні був період перебування при владі Директорії УНР чи «Другої УНР». На той час найбільш впливові українські політичні сили вже здобули півторарічний досвід боротьби за владу, якій були властиві як безумовні досягнення, так і деякі недоліки та прорахунки. Відтак тогочасні українські лідери мали додаткову змогу вивірити власні політичні позиції та використати їх у справі державотворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За підрахунками Д. Яневського, лише за перші 15 років після проголошення незалежності України з різних аспектів проблеми революційних 1917–1921 рр. підготовлено та захищено 343 дисертації, зокрема 37 докторських [1, с. 5]. Значний інтерес викликає й досі діяльність Директорії УНР; тут дослідники вже мають змогу спиратися на надійну джерельну базу (першочергово на увагу заслуговує збірка «Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918–1920: Документи і матеріали», яка була видана в двох томах у 2006 р.). Окремі аспекти обрання державотворчих моделей у ті часи висвітлюються у працях істориків: О. Бойко (О. Boiko), В. Верстюка (V. Verstiuk), В. Капелюшного (V. Kapeliushnyi), В. Солдатенка (V. Soldatenko) та М. Стопчак (M. Stopchak) та істориків держави і права України: Ю. Древаля (Yu. Dreval), В. Єрмолаєва (V. Yermolaiev). Предметом детального вивчення стають особисті стосунки між тодішніми українськими політичними лідерами, проблеми формування державної політики у різних сферах суспільних відносин, зміна зовнішніх орієнтирів, причини поразки тодішньої української влади. Водночас вимагає додаткового дослідження проблематика дискусій на тему радянської та парламентської моделей влади, яка була перенесена з партійних з'їздів на органи державної влади і стала однією з причин краху тодішніх прагнень українського народу на відновлення державності.

Мета статті – уточнити сутність та особливості розвитку політичних та державницьких платформ українства у часи Директорії УНР.

Виклад основного матеріалу. Пошук оптимальної державницької моделі тривав упродовж усього часу Української революції 1917–1921 рр. Попервах (початок діяльності УЦР) предметом дискусій були такі вже апробовані в тодішніх передових країнах різновиди форм державного правління, як парламентська та президентська республіки. Згодом певної популярності набула ідея конституційної монархії. Після Жовтневої революції реальною альтернативою суспільного розвитку стала ідея влади рад.

Директорія УНР з-поміж інших тодішніх українських урядів вирізнялася декількома обставинами, зокрема тривалішим функціонуванням (з грудня 1918 р. по листопад 1920 р.) та меншою стійкістю (про що свідчать як перманентний пошук оптимальної моделі влади, так і складнощі у сфері реалізації владних повноважень).

У перші дні перебування при владі лідери держави були впевнені, що Директорія існуватиме тимчасово, до часу скликання органу представницької влади. Але у питанні характеру представництва ясності не було. Наявна альтернатива спростилася і звелася до двох моделей: парламентської та радянської. Водночас деякі політичні лідери не мали чітких державотворчих орієнтирів, то сприймаючи на віру ефектні мітингові гасла, то відмовляючись від власних ідеологічних переконань. Значне загострення ситуації завдячувало і тій обставині, що прихильники протилежних моделей не лише працювали в одних і тих же урядових установах, але й досить часто відверто ігнорували приписи та заходи, що не відповідали їхнім владним концепціям та особистим переконанням.

«Парламентаризація» чи «радянізація»? Інтенсивні дискусії на цю тему розпочалися ще напередодні падіння гетьманського режиму, про що свідчить спрямування роботи Державної наради (м. Вінниця, 12–14 грудня 1918 р.). Прихильники першої зі вказаних моделей групувалися навколо С. Петлюри, другої – навколо В. Винниченка. У ході дискусій дещо змінилося і бачення радянської моделі. Спочатку В. Винниченко відстоював ідею диктатури пролетаріату, але, опинившись у меншості, оприлюднив ідею «трудових рад». За його словами, це мала бути «диктатура трудового люду», тобто тих громадян, які не живуть за рахунок чужої праці [2, с. 141]. Тож «нетрудові» та «експлуаторські» елементи позбавлялися права голосу і права керувати державою. Концепція була суперечливою не лише в політичному, але й у соціальному сенсі (наприклад, чиновники та релігійні діячі, які не мали відношення ні до «трудових», ні до «експлуаторських» елементів, мали невизначений статус). Все ж, у кінцевому рахунку саме ця концепція зібрала більшість голосів. За нею передбачалося створити «вертикаль» трудових рад: на місцях – губернські та повітові ради, а в центрі – Конгрес трудового народу [3, с. 54–55].

Незабаром розпочалася й активна робота з підготовки та скликання Конгресу трудового народу. Уже 26 грудня 1918 р. Директорія прийняла Декларацію: документ програмного значення, в якому містилося пояснення, що віднині вся влада в УНР має належати робітництву та селянству, тобто «трудовим верствам» («нетрудові» ж верстви позбавлялися права голосу в порядкуванні

державою). Водночас наводилося тлумачення поняття «трудова інтелігенція» і наділялися виборчими правами ті представники інтелігенції, які мали безпосередні відносини з народом: лікарські помічники, фельдшери, вчителі народних шкіл, службовці канцелярій [4, с. 127].

Але виявилось, що тогочасним українським лідерам бракує єдності навіть у найбільш принципових питаннях державотворення. Політичні сили, що об'єдналися у боротьбі проти гетьманату, не мали ні чіткого бачення перспектив розвитку державності, ні об'єднуючої програми. Не було єдності і в лавах найбільш масових політичних партій, зокрема УСДРП – на той час фактично правлячої партії. Про це свідчать гострі дискусії, які тривали на партійному з'їзді на початку 1919 р. (прихильники протилежних моделей не спромоглися здобути переконливої більшості; не відзначалася принциповістю і позиція В. Винниченка, який уже став висловлювати сумніви стосовно радянської моделі). В органі українських соціалістів-революціонерів під назвою «Трудова Республіка» тогочасне становище України напередодні проведення Конгресу було визначено досить красномовно: «нервовість і невпевненість» [5, с. 390].

Дискусії щодо обрання однієї з двох державотворчих моделей найбільш виразно виявилися під час проведення Трудового конгресу чи Конгресу трудового народу, який тривав упродовж 23–28 січня 1919 р.

Робота Конгресу велася на основі класичних форм парламентської діяльності: з процедурними дебатами, міжфракційними дискусіями, обговоренням численних резолюцій, заяв тощо. У перший день роботи було одногolosно прийнято Акт соборності, отже, Трудовий конгрес мав риси загальнонаціонального представницького форуму. Надалі головною проблемою стало визначення форми державницького устрою. Предметом палких дискусій стали питання, що вже порушувалися та обговорювалися на Вінницькій нараді. Лунали пропозиції передати все управління робітничим і селянським радам. Деяко несподівано виявилася сила прихильників парламентарної системи влади, яку вже відстоювала більшість депутатів. В останній день роботи Конгресу внаслідок бурхливих дебатів і на основі досягнутого компромісу було ухвалено «Закон про форму влади в Україні», який відзначався тематичною змістовністю та водночас деякою суперечливістю окремих положень. Так, у Законі заперечувалась ідея «організації робітничої диктатури» і пропонувалося будувати владу за демократичними зразками (зокрема, уряд мав підготувати на основі загального виборчого права «закон для виборів всенародного парламенту Великої Соборної Української Республіки»). Водночас зберігалася ідея «трудового принципу» (про що свідчить рішення, згідно з яким місцеві адміністрації повинні «працювати в контакт і під контролем місцевих трудових рад») [6, с. 467–468].

Того ж дня, опинившись під загрозою більшовицької окупації, Трудовий конгрес видав «Універсал», після чого припинив свою роботу. Згідно з цим документом Директорія наділялася правом «вищої влади в Україні», а відтак ставала легітимним органом влади. У черговий раз також підкреслювалося, що

Директорія та уряд мають довести справу до виборів «Всенародного Парламенту» [6, с. 465–466].

З розпуском Трудового конгресу, названого дослідниками «національним передпарламентом» [7, с. 307] або «парламентом революційної України» [8, с. 173], на той час завершилися безпосередні спроби організації народного представництва на засадах загального виборчого права.

Поступово все більше влади до своїх рук перебирав С. Петлюра, який, опинившись перед дилемою продовження безцільних у тогочасних умовах дискусій чи реального будівництва держави, вибрав останній шлях. З Директорії стали один за одним виходити її діячі, і в листопаді 1919 р. після від'їзду за кордон Ф. Швеця і А. Макаренка, і фактично утвердилося його одноосібне правління.

Одночасно продовжувала набирати обертів ідея радянської влади. Збільшення її прибічників припадало на періоди урядової скрути та військово-політичних ускладнень. Так, на ідеї радянської влади базувався Центральний повстанський штаб, який був утворений представниками УПСР, УСДРП та УСДРП-незалежників. Повстанці ставили за мету як розгром більшовицького радянського уряду, так і скасування Директорії. Тоді ж на основі еволюції лівого крила цих партій викристалізувався й процес створення українських політичних сил комуністичного спрямування – «укапістів» та «боротьбистів», що значною мірою посилювало прорадянські позиції представників вітчизняних визвольних змагань. І навіть у заявах січових стрільців інколи містилися положення щодо сприйняття радянської позиції (див., напр., текст їхньої заяви від 13 березня 1919 р.) [9, с. 602].

Проте в урядових колах і за таких умов загалом переважали погляди щодо підтримки парламентської форми державного правління. Наприклад, у Декларації Ради Народних Міністрів від 12 серпня 1919 р. вказувалося на необхідність реалізації якраз такої владної моделі (що, до речі, спричинило новий виток дискусій щодо дотримання трудового принципу та рішень Трудового конгресу в цілому). Вказувалося, зокрема, що «правительство виробляє проекти законів про вибори в парламент з правами Установчих Зборів і про утворення реформованих органів управління (самоврядування) на місцях на основі всенародного, безпосереднього, рівного, тайного і пропорційного виборчого права» [6, с. 548–549].

Як стверджує сучасний дослідник М. Стопчак (M. Stopchak), «незважаючи на суперечливі оцінки Декларації від 12 серпня 1919 р., з її змісту випливає однозначний висновок: цей документ знаменував спробу українських лідерів запровадити в Україні саме парламентську форму влади» [10, с. 136].

Водночас в умовах чергових зовнішньополітичних ускладнень знову посилювалися позиції тих урядовців та військових очільників, які намагалися знайти вихід з непростої ситуації за допомогою радянських гасел. Зокрема, на військовій нараді в Старокостянтинові (26 листопада 1919 р.), яка проводилася, за словами С. Петлюри, в безнадійних умовах, дещо несподівано набув певної підтримки і заклик «визнати радянську форму влади в Україні, і в союзі з російськими більшовиками почати війну проти буржуазії цілого світу» [11, с. 155].

Все ж більшість прибічників правлячого курсу продовжувала відстоювати ідеї парламентаризму. Наприклад, у зв'язку з фактичним припиненням діяльності Директорії як колективного органу (15 листопада 1919 р.) було прийнято колективну заяву її членів про тимчасовість одноособового правління – «до часу скликання представництва від українського народу». На такій платформі базувалися і рішення Всеукраїнської Національної Ради, яка була утворена на Кам'янець-Подільській міжпартійній нараді у січні 1920 р., щодо усунення від влади Директорії та скликання Державного Сейму (передпарламенту).

В останні дні перебування уряду УНР на українських землях було прийнято ще два акти конституційного значення: закони «Про тимчасове верховне управління та порядок законодавства в Українській Народній Республіці» та «Про Державну Народну Раду Української Народної Республіки» (обидва – від 12 листопада 1920 р.). У них проголошувалося верховенство влади народу, яку тимчасово мали здійснювати Директорія, Державна Народна Рада (передпарламент) і Рада Народних Міністрів на засадах поділу влади. Серед цих інституцій провідне місце мало належати Директорії, яка наділялася повноваженнями затвердження ухвалених Державною Народною Радою законів, а також ухвалених Радою Народних Міністрів рішень [12, с. 114–115].

Закон «Про Державну Народну Раду УНР», за оцінкою І. Терлюка (I. Terliuk), «мав конституційний характер: визначав склад, порядок формування, скликання й компетенцію пропонованого законодавчого органу влади (за О. Мироненком – передпарламенту) УНР та права депутатів Державної Народної Ради...» [13, с. 248].

Нереалізованими також залишалися два проекти Конституції УНР, підготовлені урядовою комісією з розробки Конституції УНР та професором О. Ейхельманом (O. Eikhelman). Обидва проекти ґрунтувалися на ідеях конституціоналізму та парламентаризму, проте перший з них передбачав унітарний устрій Української держави, а другий – федеративний.

Аналіз конституційного проекту О. Ейхельмана значно полегшує сам автор, який дає детальну передмову до нього. О. Ейхельма, зокрема, наголошує, що в основу Конституції УНР покладено принцип федералізму, «щоб усю державність по можливості найтісніше зв'язати з народом», і принцип народного суверенітету. Останній мав реалізовуватися шляхом всенародного референдуму як права «безпосереднього народного голосування для вирішення не тільки питань, що стосуються змін у змісті конституції – Основного Державного Закону, – але факультативно і для вирішення питань звичайного законодавства, а також деяких питань з обсягу державного управління». Отже, за оцінкою Я. Турчин (Ja. Turchyn), О. Ейхельман фактично поєднав ідею державності зі складною системою народоправства, поділивши Україну на окремі землі – держави, кожна із своїм місцевим парламентом та урядом. Під зверхністю народного суверенітету, відповідно до встановлених у правовому порядку повноважень, само-

стійно функціонували ще чотири гілки влади: законодавча, виконавча, судова і фінансово-контрольна. Повноваження законодавчої влади (парламенту) чітко визначають детальні постанови конституції. Конституційність законотворчої діяльності парламенту підтверджувалась судовою владою. В основі функціонування виконавчої гілки влади закладено принцип строгої правовідповідності, а також судової відповідальності за результати її діяльності з одночасним гарантуванням органам управління самостійності і незалежності від партійних впливів і вищого керівництва [14, с. 95].

Як стверджує А. Й. Присяжнюк, конституційний проект О. Копцюха попри чимало декларативних фраз у цілому мав демократичне спрямування, передбачаючи створення парламентської федеративної держави, в якій ніхто не обмежувався в правах за будь-якими ознаками [Див.: 15].

Прихильність ідеям конституціоналізму та парламентаризму підтвердила й діяльність уряду УНР в еміграції. Наприкінці листопада 1920 р. органам української влади вдалося затриматися у галицькому м. Тарнів, що вже знаходився на території польської держави. Тут наддніпрянські емігранти на чолі з С. Петлюрою, а також західноукраїнський уряд К. Левицького разом з міжпартійним бюро розпочали роботу над Законом «Про Раду Республіки», яка мала стати парламентом УНР в еміграції. Вже 9 січня 1921 р. Закон був опрацьований та проголосований. На інавгураційному засіданні Ради Республіки, яке відбулося 3 лютого 1921 р., С. Петлюра оприлюднив її мету та завдання: збереження незламності національно-державної волі українського народу, боротьба за його суверенітет і волю.

Навколо ідеї Ради Республіки згуртувалася більшість тодішніх українських партій та рухів. До її складу увійшли представники соціалістів-федералістів, соціалістів-самостійників, хліборобів-демократів та деяких інших партій, усього 42 представника із 67, передбачених даним документом. Проте Ризький договір між Польщею і Радянською Росією від 18 березня 1921 р. унеможливив діяльність українського парламенту в еміграції (детальніше про це див.: [16, с. 138–139]).

Висновки. Яка ж ідея – «європейська» чи радянська – була на той час більш популярною у середовищі тогочасних українських політиків та більшою мірою впливала на тодішнє українське державотворення? Очевидно, що на початковій стадії революції українські політики не одностайно виступали за демократичні цінності та парламентську систему. Лише з часом під впливом низки внутрішньополітичних та зовнішньополітичних факторів визріла альтернатива, яка в період Директорії набула характеру жорсткого протистояння. У зв'язку з крахом тогочасних устремлінь на відбудову української державності дещо змінилася і тональність політичних устремлінь українства. Водночас більшість тогочасних українських лідерів навіть у надзвичайно складних військово-політичних умовах продовжувала відстоювати та боронити ідеї конституціоналізму, парламентаризму та розподілу гілок влади.

Список літератури:

1. Яневський Д. Б. Загублена історія втраченої держави. Харків: Фоліо, 2009. 252 с.
2. Винниченко В. Відродження нації: у 3-х ч. Ч. 3. Київ: Відень, 1990. 542 с.
3. Копиленко О., Копиленко М. «Друга» УНР: спроба історико-теоретичного аналізу. *Право України*. 1996. № 8. С. 54–60.
4. Шаповал М. Велика революція і українська визвольна програма. Прага: друк. «Вільна спілка», 1927. 324 с.
5. Бевз Т. А. Партія соціальних перспектив і національних інтересів (Політична історія УПСР): монографія. Київ: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2008. 587 с.
6. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. Листопад 1918 – листопад 1920 рр.: документи і матеріали: у 2-х т., 3-х ч. Т. 2 / упоряд.: В. Верстюк (керівник) та ін. Київ: Вид-во ім. Олени Теліги, 2006. 744 с.
7. Українське державотворення: невitreбуваний потенціал: словник-довідник. Київ: Либідь, 1997. 559 с.
8. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття. Київ: Либідь, 1993. 287 с.
9. Кучабський В. Корпус Січових Стрільців Воєнно-історичний нарис. Чикаго: Друкарня Миколи Денисюка, 1969. 663 с.
10. Стопчак М. В. Діяльність Директорії УНР зі створення конституційно-правових засад української державності в українській зарубіжній історіографії. *Чорноморський літопис*. Миколаїв. 2013. Вип. 7. С. 133–140.
11. Мазепа І. Україна в огні й бурі революції, 1917–1921: у 3 ч. Ч. 2. Кам'янецька доба – Зимовий похід. Мюнхен: Вид-во «Прометей», 1951. 246 с.
12. Мазепа І. Україна в огні й бурі революції, 1917–1921: у 3 ч. Ч. 3. Польсько-український союз. Кінець збройних змагань УНР. Мюнхен: Прометей, 1951. 223 с.
13. Терлюк І. Я. Український органічний конституціоналізм: доба «Другої» УНР. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. Львів, 2015. № 827. С. 246–251.
14. Турчин Я. Б. Основні елементи механізму стримувань і противаг у системі державної влади у конституційному проекті УНР Отто Ейхельмана. *Державне управління. Політологія*. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. Т. 125. Вип. 112. С. 94–99.
15. Присяжнюк А. Й. Конституційний проект О. Копцюха та його роль у державному будівництві в УНР доби Директорії (історико-юридичний аналіз). *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Юридические науки*. Симферополь, 2007. Т. 20 (59). № 2. С. 56–63.
16. Древаль Ю. Д. Парламентаризм у політичній системі України (політико-правовий аналіз): монографія. Харків: НУВС, 2003. 280 с.

References:

1. Ianevskiy, D.B. (2009). Zahublena istoriia vtrachenoi derzhavy. Kharkiv: Folio [in Ukrainian].
2. Vynnychenko, V. (1990). Vidrozhennia natsii: U 3-kh ch. Ch. 3. Kyiv: Viden [in Ukrainian].
3. Kopylenko, O., Kopylenko, M. (1996). «Druha» UNR: sprobha istoryko-teoretychnoho analizu. *Pravo Ukrainy*, 8, 54–60 [in Ukrainian].
4. Shapoval, M. (1927). Velyka revoliutsiia i ukrainska vyzvolna prohrama. Praha: dрук. «Vilna spilka» [in Ukrainian].
5. Bevz, T.A. (2008). Partiia sotsialnykh perspektyv i natsionalnykh interesiv (Politychna istoriia UPSR). Kyiv: IPiEND imeni I.F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].
6. Dyrektoriia, Rada Narodnykh Ministriv Ukrainskoi Narodnoi Respubliky. Lystopad 1918. – lystopad 1920 pp.: dokumenty i materialy. (2006). (Vols. 1–2; Vol. 2) 3-kh ch. Uporiad.: V. Verstiuk (kerivnyk) ta in. Kyiv: Vyd-vo im. Oleny Telihy [in Ukrainian].
7. Ukrainske derzhavotvorennia: nevytrebuvanyi potentsial: slovnyk-dovidnyk. (1997). Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
8. Hunchak, T. (1993). Ukraina: persha polovyna KhKh stolittia. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

9. Kuchabskyi, V. (1969). Korpus Sichovykh Striltsiv Voinno-istorychni narys. Chikago: Drukarnia Mykoly Denysiuka [in Ukrainian].
10. Stopchak, M.V. (2013). Diialnist Dyrektorii UNR zi stvorennia konstyutsiino-pravovykh zasad ukrainskoi derzhavnosti v ukrainskii zarubizhnii istoriohrafii. *Chornomorskyi litopys*. Mykolaiv, issue 7, 133–140 [in Ukrainian].
11. Mazepa, I. (1951). Ukraina v ohni i buri revoliutsii, 1917–1921. U 3 ch. Ch. 2. Kam'ianetska doba – Zymovy pokhid. Miunkhen: Prometei [in Ukrainian].
12. Mazepa, I. (1951). Ukraina v ohni i buri revoliutsii, 1917–1921. U 3 ch. Ch. 3. Polsko-ukrainskyi soiuз. Kinets zbroinykh zmahan UNR. Miunkhen: Prometei [in Ukrainian].
13. Terliuk, I.Ia. (2015). Ukrainskyi orhanichni konstyutsionalizm: doba «Druhoi» UNR. *Visnyk Natsionalnoho uniwersytetu «Lvivska politekhnika»*. Yurydychni nauky. Lviv, 827, 246–251 [in Ukrainian].
14. Turchyn, Ia.B. (2010). Osnovni elementy mekhanizmu strymuvan i protyvah u systemi derzhavnoi vlady u konstyutsiinomu proekti UNR Otto Eikhelmana. *Derzhavne upravlinnia. Politolohiia*. Mykolaiv: Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, Vol. 125, Issue 112, 94–99 [in Ukrainian].
15. Prysiazhniuk, A.I. (2007). Konstyutsiinyi proekt O. Koptsiukha ta yoho rol u derzhavnomu budivnytstvi v UNR doby Dyrektorii (istoryko-iurydychni analiz). *Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsionalnoho uniwersyteta im. V. Y. Vernadskoho. Yurydycheskye nauky*. Symferopol, Vol. 20 (59), 2, 56–63 [in Ukrainian].
16. Dreval, Iu.D. (2003). Parlamentaryzm u politychnii systemi Ukrainy (polityko-pravovyi analiz). Kharkiv: NUVS [in Ukrainian].

Dreval Yu. D., Doctor in Public Administration, Professor of Labor Protection and Technogenic and Ecological Safety Department of the National University of Civil Defence of Ukraine, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: drevaly@ukr.net ; ORCID 0000-0002-7347-9433

Hotsuliak S. L., PhD in Law, Ukraine, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: hotsuliaksvitlana@gmail.com ; ORCID 0000-0003-4562-6210

Conceptual bases of the development of the Directorate of UPR: discussions on the parliamentary and soviet authorities models

The article considered the issue that Ukrainian statehood existed in conditions of total political instability. The lack of a Directorate's clear vision of the prospects for development and a corresponding political program, as the headquarters of the UNR, has become a catalyst for political struggle. The search for the best state model lasted throughout the time of the Ukrainian Revolution of 1917–1921. At first (the beginning of the Ukrainian Central Rada's work) there were discussed the forms of government that have been already tested in the then advanced countries, such as parliamentary and presidential republics.

In conclusions it was indicated that Ukrainian politicians unanimously supported democratic values and parliamentary system at the initial stage of the revolution. Only after a while, under the influence of a number of domestic political and foreign policy factors, an alternative has grown, which, during the period of the Directorate, got the character of a tough confrontation. However, even in complicated military-political conditions, it continued to defend the ideas of constitutionalism, parliamentarism and the division of branches of power.

Keywords: Directory of the Ukrainian People's Republic; Ukrainian statehood; Ukrainian state-building; modality; Ukrainian parliamentarism.

Надійшла до редколегії 01.02.2018 р.